



# TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2004 m. gruodžio 2 d.

Nr. 49 (630)

## Paminklas Kaltanėnų krašto sukilėliams, partizanams

Rugsėjo 11 d. Kaltanėnų kapinėse atidengtas ir pašventintas paminklinis kryžius miestelio ir apylinkių partizanams, sukilėliams. Švenčionių rajono savivaldybei užsakius, paminklinį kryžių sukūrė menininkas Juozapas Jakštas. Ažuolinis kryžius su pamatu, maždaug trijų metrų aukščio. Kryžmoje Kristaus galvą gaubia ugnies liepsnos, kylančios iš taurės. Kryžiaus liemenį puošia du įžambūs Vyčio kryžiai. Juose išdrožti kardai, o ant jų rankenų įrašai: „bro-“  
„i“. Kairėje ir dešinėje pritvirtintos paminklinės lentos, besiremiančios į stulpelius su eglė simboliu. Vidurinėje lentoje užrašas: „Kaltanėnų valsčiaus kovotojams, žuvusiems už Lietuvos laisvę“. Keturiuose lentose – sukilėlių ir partizanų vardai, pavardės, slapyvardžiai. Pirmoje: „1941 m. birželio sukilimo dalyviai – Lašinskas, Stasys Matusėvičius, g. 1915 m., Bronius Želnys, Nežinomas karys“. Antroje lentoje: „Antanas Ankėnas, 1910–1946, Kazimieras Ankėnas, 1899–1945, Algimantas Ankėnas, 1930–1946, Kazys Ankėnas-



Paminklas Kaltanėnų krašto partizanams ir sukilėliams

Kovas, 1927–1946, Jonas Ankėnas, 1908–1946“. Trečioje lentoje: „Jonas Aidukas-Liepa, 1918–1945, Antanas Bilkis-Kavarskas, 1920–1946, Aleksas Bimba, 1920–1945, Povilas Bivainis-Kvietys 19...–1945, Jeronimas Brukštus, 1926–1945, Liudas Bubulis-Garnys, 1920–1945, Kazimieras Du-

dėnas, 1918–1949, Juozas Jatulis-Ešerys, 1915–1945, J(uozas) Jurgelevičius-Vilkas, 1925–1946, Kaz(imie-ras) Lašinskas-Liūtas; 1916–1950“. Ketvirtoje lentoje: „Kazys Leletavičius, 1924–1945, Juozas Matusėvičius, 1920–1946, Vincas Paukštė-Kajus, 1924–1946, Kazimie-ras Paukštė-Šauklys, 1927–

1946, Kazimieras Šustikas, 1912–1945, Adolfas Prunskus-Kukalis, 1919–1945, Justinas Šilininkas, 1917–1947, Antanas Šalna-Griežtis, 1912–1945, Juozas Šustikas, 1901–1945, Jonas Veikutis-Alksnis, 1925–1945“. Tai ne visi žuvę Kaltanėnų valsčiaus partizanai.

(keliamą į 5 psl.)

## Ukraina sprendžia savo likimą ne vienui viena

Kodėl Europos Sąjungą, ypač jos rytinės dalies šalis nepaprastai domina įvykiai Ukrainoje? Pirmiausia, Ukraina yra didelė Europos valstybė, turinti daug žemės turtų, joje gyvena per 50 mln. gyventojų. Jau vien dėl to ES raidai Ukrainos vaidmuo labai reikšmingas. Antra, Ukraina – pati didžiausia šalis iš subyrėjusios Sovietų sąjungos, ketindama sekti Baltijos šalių pavyzdžiu, palengva vairuoja savo politiką Vakarų link. Trečia, Ukrainos vaidmuo ES santykiuose su Rusija daugeliu atvejų būtų teigiamas, dažnai galėtų būti lemiamas. Be abejonės, Ukraina ir ES nare tapusi palai-kytų glaudžius santykius su Rusijos Federacija. Šie veiks-niai svarbūs ne tik nūdien, bet ir artimiausioje ateityje, turint omeny Rusijos imperi-

nių ambicijų aktyvėjimą ir aktualų visai Europai porei-kį mažinti Rusijos ir ES priešpriešą.

Žinoma, ši priešprieša jau ne tokia deklaratyvi ir agre-syvi kaip šaltojo karo metais, tačiau Rytuose ji nepamiršta, o atvirkesčiai – dirbtinai skatinama. Beje, ji plaukia iš tų pačių „amžinų“ imperinių ambicijų. Pastarųjų atsikratyti, atrodo, greit nepavyks – gležni rusų demokratijos dai-gai sutrypti. Verta pakartoti seną ir labai laukiamą tiesą – demokratinė Rusija nekeltų jokių grėsmių nei taikai, nei ES sandarai, nebūtų igno-ruojama ir tautų apsispre-dimo teisė.

Nenuostabu, kad Ukrai-nos prezidento rinkimai at-sidūrė Kremliaus dėmesio centre.

(keliamą į 2 psl.)

## Didelės netikro istoriko klaidos

Neseniai pasirodė stora, beveik 50 litų kainuojanti Jo-no Užurkos knyga „Lietuvos kariuomenės atkūrimas 1988–1991 metais“. Knygos autorius daro daug klaidų painiodamas datas ir įvykius, pavyzdžiui, „plk. P.Kubiliūnas – pirmasis Lietuvos kariuomenės savanoris“, – tvirtina J.Užurka (45 psl.). Savanoriai Apsaugos komisijoje pradėti registruoti 1918 m. Plk. P.Kubiliūnas grįžo į Lie-tuvą 1919 m. Iki J.Užurkos „atradimo“ pirmuoju Lietu-vos savanoriu buvo laikomas gen. št. plk. K.Škirpa. Arba štai kitas klaidingas teiginys: „1236-06-13 prie Durbės eže-ro Lietuvos kariuomenė su-mušė jungtines kryžiuočių ir ka-lavijuočių pajėgas“ (53 psl.). A.Šapokos „Lietuvos istori-joje“ ir enciklopedijose rašo-ma, kad 1236 m., tik ne bir-želio 13 d., o rugsėjo 22 d. įvyko kautynės prie Šiaulių,

o mūšis prie Durbės ežero – daug vėliau, 1260 m. liepos 13 d. Gal todėl leidyklos „Kronta“ darbuotojai nepati-kėjo J.Užurkos teiginiais ir apsidrausdami įdėjo paskuti-niame puslapyje pastabą: „Už teksto turinį atsako kny-gos autorius“.

Didelę nuostabą kelia knygos pavadinimo ir turinio neatitikimas. Kariuomenės atkūrimo periodas nurodytas 1988–1991 m., tuo tarpu kny-goje pateikiami dokumentai ir epizodiškai aprašomi įvykiai apima 1918–2002 m. Autorius didžiausią dėmesį skiria vi-suomeninės organizacijos – Lietuvos atsargos karininkų sąjungos (LAKS) atkūrimui. Tačiau LAKS atkūrimo anaipol negalima prilyginti Lietuvos Respublikos kariuomenės atkūrimui, o tuo labiau piršti mintį, kad LAKS atkūrė Lietuvos kariuomenę.

(keliamą į 4 psl.)

## Aktualijos

■ Lietuvos ir Lenkijos presi-dentų tarpininkavimo misija Kijeve ne tik padėjo susodinti prie derybų stalo politinio konflikto Ukrainoje daly-vius, bet ir išsaugojo Euro-pos Sąjungos diplomatijos veidą.

■ Europos Sąjungos (ES) užsienio politikos vadovas Ch. Solana atskrido į Ukrai-ną aptarti prezidento rinkimų krizę ir naujo balsavimo ga-limybę.

■ Baltijos šalyse vidutinis mėnesio darbo užmokestis per dešimt mėnesių sparčiau-siai augo Estijoje, per trečią-jį šių metų ketvirtį didžiau-sias augimas užfiksuotas Lie-tuvoje.

■ Per devynis šių metų mė-nesius Lietuvoje gyventojų sumažėjo 13,7 tūkst. Statisti-kos departamento duomeni-mis, spalio pradžioje Lietu-voje gyveno 3 mln. 432,1 tūkst. gyventojų – 13,7 tūkst. mažiau nei šių metų pra-džioje.

■ Prancūzija įteisino pasy-vią eutanaziją. 548 balsais „už“ ir tik trims deputatams susilaikius, Nacionalinis Susirinkimas priėmė įstatymą, anot kurio, kiekvienas mirti-nai sergantis žmogus turi teisę oriai numirti. Aktyvi euta-nazija ir toliau draudžiama.

■ Po Jasiro Arafato mirties naujos palestiniečių savival-dos vadovybės suformavi-mas suteikė pasauliui vilties, kad taikos procesas po ilgos pertraukos šiame regione vėl bus atnaujintas. Tačiau viso pasaulio žiniasklaidos dėme-sys nukrypo ne tik į Artimų-jų Rytų regioną, bet ir į Jung-tines Valstijas – pagrindinę tarpininkę sprendžiant Izrae-lio ir palestiniečių konfliktą.

■ Rusijos prezidentas Vla-dimiras Putinas per pokalbį telefonu su Vokietijos fede-raliniu kancleriu Gerhardu Šrioderiu pirmą kartą pareiškė, jog sutiktų, kad rinkimai Ukrainoje būtų pakartoti.

■ Marksistinis Demokrati-nis Palestinos išsivadavimo frontas (DPIF) išskėlė savo ly-derį Vakarų Krante ir Gazos ruože kandidatu į Palestinos prezidento postą sausio 9 d. rinkimuose.

■ Kubos valdžia paleido iš kalėjimo dar vieną disiden-tą – žurnalistą ir poetą Raulį Riverą. Jis 2003 m. buvo nu-teistas 20 metų kalėti už opo-zicinę veiklą.



## Ukraina sprendžia savo likimą ne vienai viena

(atkelta iš 1 psl.)

Tikslai tokie patys, kaip ir Lietuvos atžvilgiu, – laikinai išsprūdusį grobį siekiama prilaikyti kiek galima trumpesniu pavardžiu, kad sulaukus palankaus meto būtų vėl įtemptas į narvą. Prurusiškosios orientacijos prezidentas – tai mažų mažiausiai pakankama garantija, kad Ukrainos santykiai su Vakarais plėtotųsi pagal Rusijos scenarijų.

Tiesą pasakius, visos sumaištys ir neramumai ištrūkusiose iš Sovietijos šalyse svetimų „centrų“ planuojami ir organizuojami siekiant įgyvendinti jau minėtus imperinius tikslus. Rusija visas savo kaimynes – mažas ir dides tautas kada nors buvo nukariavusi. Dažniausiai kruvinos pavergimo akcijos būdavo pervadinamos „išvadavimu“. Tos, kurios apsigynė ar buvo apgintos, liko potencialiomis imperijos priešėmis. Tokia Rusijos agresyvumo doktrinos esmė.

Prezidento rinkimų rezultatų klasifikavimas sukėlė didelę nepasitenkinimo audrą. Įvykiai Kijeve ir daugelyje šalies miestų primena Sąjūdžio metą Lietuvoje. Nesvarstydami įvykių raidos detalių, kurias politikos apžvalgininkai, kaip įprasta, pateiks su plačiais komentarais, išskirčiau keletą momentų.

Ukrainos prezidentas L. Kučma, susidarius iš tiesų sudėtingai ir nemažiau pavojingai padėčiai, paprašė Lietuvos ir Lenkijos tarpininkavimo konfliktinei situacijai sureguliuoti. Šis politinis gestas laikytinas pripažinimu, rodančiu, kad Lietuvoje ir Lenkijoje Vakarų demokratijos vertybės yra gerbiamos, ir lygiai taip pat išreiškiamas išskirtinis pasitikėjimas valstybių vadovais, jau pelniusiais autoritetą tarpvalstybinių santykių politikoje. Prezidentų atvykimas į Kijevą pralaužė konfrontuojančių pusių nepasitikėjimo ledus – susėsta už derybų stalo ir sulygtą nevertoti jėgos. V. Adamkus ypač aukštai įvertino Lenkijos prezidento A. Kvasnevsio diplomatinis sugebėjimus. Kai šeimininkas, pastebėjęs savo troboje beįsiplieskiantį gaisrą, pasikviečia kaimynus pagalbon, tai reikia džiaugtis kaimynų solidarumu būdai ištikus. Tačiau mūsų premjero nuomonė buvo kitokia – nesikišti! Tegul patys savo gaisrą gesina kaip moka ir sugeba.

Rusijos prezidentas V. Putinas porą kartų per Ukrainos prezidento rinkimus lankėsi šioje šalyje. Be tankų ir be divizijų, bet su tokiais pačiais senais imperinės politikos tikslais – užmesti pavardį Ukrainai. Tokiu pačiu reikalu į Rytų Ukrainą atskubėjo aktyvus imperijos šalininkas Maskvos meras J. Lužkovas. Pastarasis veikė tiesmukai ragindamas Rytų Ukrainos sritis atsiskirti. Tai tokie Rusijos aukščiausio rango vadovų „taikūs“ nesikišimo pavyzdžiai, neminint svetimų specialiųjų tarnybų intensyvaus plūšėjimo.

Kišimosi į svetimos valstybės reikalus praktika, kurią patyrė ne tik Lietuva, bet ir visos Rytų Europos tautos, turėtų tapti chrestomatijos dalimi. Sovietmečiu ir dar prieš jį būta nemažai „broliškos“, „internacionalinės“ pagalbos teikimo atvejų. Suomiai (ach tie užsispyrėliai nacionalistai!) pagalbą, žlegančią tankų divizijomis ir nešamą raudonarmiečių armijų, atmetė, nepriėmė. Maža to, ryžosi susikauti ir apsigynė. Rezultatas – šiandieninė Suomija – viena iš ekonomiškai stipriausių pasaulio valstybių.

„Taikios socialines revoliucijas“ į kitas Baltijos šalis, tarp jų ir Lietuvą, atnešė ant keturbriaunių durtuvų tie patys raudonarmiečiai. Šiandien Lietuva ropščiasi iš sovietmečio palikimo duobės, pasiryžusi po kurio laiko prisivyti europinio gyvenimo standartus.

Negalima nutylėti sovietų ginkluotos kruvinos intervencijos į Pragę, Budapeštą, Afganistaną. Visais atvejais šios operacijos buvo masuojamos „broliškos“ ar „internacionalinės“ pagalbos iškaba.

Internetu jau skelbiamos žinios apie mėginimus suskaidyti Ukrainą. Šalies Pietryčiai žada skelbti autonomiją. Donecko srities taryba nutarė gruodžio 12 d. surengti srities referendumą dėl Ukrainos Konstitucijos pakeitimo. Donecko sritis turėtų tapti respublika ir tokiu statusu likti Ukrainos federacijoje. Lugansko ir Charkovo srityse brandinami analogiški sprendimai. Tai tokie Kremliaus taktikos pokyčiai, siekiant tų pačių strateginių imperijos tikslų.

Pirmasis atsikūrusios Lietuvos Respublikos vadovas V. Landsbergis apie strateginių tikslų įgyvendinimo taktikos pokyčius taip rašė: „Jie (Rusijos specialiosios tarnybos, – E.S.) jau anksčiau suprato ir padarė išvadą, kad Lietuvos jėga nepaimsi – tada ji susivienija ir priešinasi. Todėl apsispręsta kitais metodais, mėgintais jau prieš tryliką metų, kai planavo sausio 13-ąją: pakirsti Lietuvą iš vidaus, sugriauti ją pačių lietuvių rankomis.“

Sugriauti mūsų pačių rankomis! Lietuvoje maždaug 6 proc. piliečių rusų tautybės. Per Seimo rinkimus trečdalis rinkėjų atiduoda balsus už svetimšalio atvykėlio „partiją“, kurios programoje vertybinės pilietinės ideologijos – nė kvapo! Vis dėlto Lietuvai suplanuotas staigus teisingumo pamatų griovimas sustabdytas. Kaip seksis likimo broliams ukrainiečiams, netrukus sužinosime. Beje, GULAGO salyne lietuvių ir vakarų ukrainiečių diasporos buvo labiausiai vieningos, aktyvios sukilimų organizatorės ir dalyvės. Ši patirtis ir mūsų dienomis nepaprastai vertinga, pamokanti ir net įpareigojanti.

**Edmundas SIMANAITIS**

## Kreipimasis į ukrainiečių tautą

Laisvė ir teisingumas – kiekvienos tautos prigimtinė teisė. Lietuvių tauta, patyrusi kovos už laisvę ir apsisprendimą kainą, supranta ukrainiečių teisėtą siekį būti savarankiška demokratine valstybe ir kurti savo ateitį tautos valia, vadovaujant demokratinėi tautos siekiams atspindinčiai vyriausybei. Mes, Lietuvos visuomeninės organizacijos, suprantame Ukrainos sunkų demokratizacijos kelią į laisvus rinkimus, į pilietinės visuomenės pergalę.

Mes, kovotojų už Lietuvos laisvę patriotinės organizacijos, remiame ukrainiečių pastangas kurti demokratinę Ukrainą, siekti nacionalinio savarankiškumo ir laisvos tautos valios išraiškos.

**Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga – J. Burokas**

**Lietuvos laisvės kovos sąjūdis – J. Čeponis**

**Lietuvos moterų lyga – O. Voverienė**

**Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjunga –**

**A. Petrusevičius**

**Lietuvos laisvės kovų – Miško brolių draugija – A. Kentra**

**Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga – P. Jakučionis**

**Lietuvos katalikų Bažnyčios atstovas mons. A. Svarinskas**

**Lietuvos Sąjūdis – R. Kupčinskas**

**Lietuvos kariuomenės rezervo karių asociacija –**

**S. Vaitulionis**

**Lietuvos politinių kalinių sąjunga – P. Girdzijauskas**

**Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija – V. Miliauskas**

**Norilsko Vyčių bendrija – B. Zlatkus**

**1941 m. birželio sukilėlių sąjunga – V. Ašmenskas**

Ingrida VĖGELYTĖ

## Žinios iš Seimo

### TS priešinasi ciniškoms postų dalyboms

Postų dalybos naujos kadencijos Seime tarp keturių kairiųjų politinių partijų – koalicijos partnerių – įgauti neregėto cinizmo atspalvį. Postai valstybės tarnyboje ir tarptautinėse organizacijose traktuojami kaip laimikis, grobis, dovana ir, žinoma, koalicijos cementas. Tad jie dalijami „Batuoto katino“ pasakos principu, kaip tėvo palikimas tarp trijų brolių: Lemanui, Lemanui, Lemanui, Danieliui, Danieliui, o jaunėliui – kas liko. Taigi katinas. O valstybės tarnyboje turės dirbti žmonės, valdyti valstybės laivą, atstovauti ir ginti Lietuvos, dabar jau NATO ir ES narės, interesus tarptautinėse organizacijose.

Jau dabar matome, kokius nelengvus sprendimus tvirtinant asmeninę naujo Ministrų kabineto sudėtį turės priimti šalies Prezidentas. Nors jau išsakyta daug karčių priekaištų premjero A. Brazausko pateiktam kandidatų į ministrus sąrašui, visko gali būti, kad Prezidentas dėl šventos ramybės jį patvirtins. Kol jis nepatvirtintas, tegalima šalies vadovui palinkėti stiprybės ir principingumo.

Seime reikalai klostosi paprasčiau. Kam neteko geresnių kėšnėlių Vyriausybėje, jų paruošta Seime. Ir Seimo pirmininkas A. Paulauskas nelabai turi svėrtų šiems procesams reguliuoti, nes jo partija, kaip viena iš keturių koalicijos partnerių, turi gana silpnas pozicijas.

Žinoma, į talką silpnam Seimo pirmininkui skuba opozicija. Ypatingas pastangas deda Tėvynės sąjungos (TS) frakcija. Mat Seime kaip tik formuojamos delegacijos tarptautinių organizacijų asamblėjose (visuotiniuose susirinkimuose), kuriuose nuo šiol Lietuva, kaip ES ir NATO valstybė, turės visateisės narės statusą. Labiausiai TS sujaudino tai, kad į delegacijos NATO Parlamentinėje

asamblėjoje (PA) pirmininko pavaduotojus numatoma skirti Darbo partijos atstovą Andrių Baranauską, kuris nekalba oficialiomis NATO PA kalbomis (anglų ir prancūzų). Visa teise NATO nare tapusios Lietuvos Seimo delegacijos pirmininkas ir pavaduotojas dalyvauja uždaruose NATO PA Vykdomojo komiteto posėdžiuose, kurie vyksta tik anglų ir prancūzų kalbomis. „Vertimo į rusų kalbą ten nėra“, – pažymėjo R. Juknevičienė. TS frakcija negalėjo sutikti su tuo, kad toks svarbus Lietuvos postas atitektų žmogui, kuris ten nepajėgs nieko nuveikti, nebent viešai užduoti kokį Užsienio reikalų ministerijos surašytą klausimą. Taip pat TS frakcija prašė pasirūpinti, kad tinkami atstovai būtų nusiųsti ir į Europos Tarybą.

Seimo pirmininkas teigė sutinkantis su TS argumentais, bet mažai tegalėjo pakeisti: postai pasidalyti. Nor Baranausko atveju jis pažadėjo dar kartą atnaujinti derybas su Darbo partija. „Norisi tikėti, kad tie argumentai paveiks ir kitus“, – sakė A. Paulauskas konservatoriams.

TS frakcija priekaištavo ir į Lietuvos ir Lenkijos Parlamentinės asamblėjos pirmininko pavaduotojo postą planuojamai Valstiečių ir Naujosios demokratijos atstovės Leokadijos Počikovskos kandidatūrai. Mat ji yra Lietuvos lenkų rinkimų akcijos atstovė. Priminsiu, kad Lietuvos ir Lenkijos Seimų PA paprastai ieško sprendimų dėl jautrių lietuvių ir lenkų santykių o Lenkų rinkimų akcija yra organizacija, kuri tokiu jautrumu nepasižymi. Tačiau A. Paulauskas abejojo, ar atiras valios pakeisti anksčiau pasiektus susitarimus dėl postų pasidalijimo.

TS frakcija taip pat prašė Seimo pirmininką skirti opozicijai vieno parlamentinio komiteto vadovo postą, pavadintą džiui, neseniai įsteigto Audito komiteto (keliamo į 3 psl.)





## Žinios iš Seimo

(atkelta iš 1. psl.)

“Kai esi valdžioje, rūpinkis opozicijos teisėmis, nes kada nors ten pats atsidursi”, – šmaikščiai mokė A.Kubilius. Seimo pirmininkas teigė pritariantis tam, kad opozicija vadovautų vienam iš 15 parlamentinių komitetų, bet konkrečių pažadų nedavė.

### Buę politiniai kaliniai ir tremtiniai saugo Seimą nuo KGB

Kol kas nėra žinoma, ar Seime veiks iki tol egzistavusi Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisija, kuriai pirmininkavo A.Stasiškis. Nutarimo projektą vėl įsteigti tokią komisiją A.Stasiškis jau užregistravo. Iš kairiųjų stovyklos, neoficialiais duomenimis, girdėti pritarimo balsai. Dėl šios komisijos baiminamasi, mat praėjusios kadencijos pradžioje kairieji buvo labai prieš ją nusiteikę, tad ji darbą pradėjo po geroko pusmečio nuo Seimo kadencijos pradžios.

Nors komisijos realiai dar nėra, bet jos buvęs pirmininkas nesėdi sudėjęs rankų. Savaitės viduryje nuskardeno skandalinga žinia, kad A.Stasiškis pateikęs TS frakcijai ir Seimo pirmininkui duomenų apie Seimo vicepirmininką A.Pekeliūną. Surasta dokumentų, liudijančių, kad jis 1990 m. spalį dar buvo žinomas kaip kadrinis KGB karininkas. Agentūros BNS žiniomis, A.Paulauskui pateiktoje medžiagoje teigiama, jog 1990 m. rugsėjį A.Pekeliūnas buvo įtrauktas į KGB ko-

mandos 300/1400 B, kurią sudarė atsargos karininkai ir kareiviai, sąrašus. Paskelbus “visiškos karinės parengties” būklę, šios komandos nariai turėjo dirbti Panevėžio KGB skyriuje. 1987 m. KGB mobilizaciniuose planuose buvo numatyta, jog karo atveju tokių komandų nariai turės vykdyti prevencinius suėmimus arba “ypatingas operatyvines priemones”, organizuoti rezidentūros arba specialiąsias agentų-smogikų grupes.

Pagal Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungos sąrašą į Seimą išrinktas A.Pekeliūnas Seimo pirmininko kabinete susipažinęs su šia medžiaga neigė savo sąsajas su KGB. Jis taip pat kategoriškai paneigė įtarimus, jog 1989 m. birželį dalyvavo Lietuvoje surengtuose KGB mokymuose. Anketoje jis nurodė 1970–1971 m. tarnavęs sovietinėje armijoje, Baranovičių strateginiame aviacijos pulke. Biografijoje A.Pekeliūnas taip pat nurodė 1983 m. mokėsis Valdymo mokykloje Budapešte, 1987 m. lankęs anglų kalbos kursus Anglijoje, Lemingtone, o 1989 m. baigęs Leningrado aukštąją partinę mokyklą.

Seimo pirmininkui, paskatintam TS frakcijos, teko kreiptis į VSD dėl savo pavaduotojo galimų ryšių su KGB. Kol kas laukiama atsakymo. Pats A.Pekeliūnas pareiškė netekinas stabdyti savo įgaliojimų Seimo pirmininko pavaduotojo poste. Pasak Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Zenono Vaigausko, paaiškėjus, kad jis iš tiesų nuslėpė savo bendradarbiavimą su sovietiniu KGB, jam grėstų Seimo nario mandato atėmimas per apkaltą.

Daugelio lietuvių akys stipriau sužibo gavus žinių iš Ukrainos, kur opozicijos nepasitenkinimas Prezidento rinkimų rezultatų klastojimu, stengiantis į aukščiausią šalies postą “prastumti” prorusiškąjį V.Janukovičių, pavirto į masinį tautos protestą. Ukrainoje vyksta Sąjūdis! Vėl padvelkė puikiausiu iš visų – laisvės kvapu, Lietuvoje per penkiolika nepriklausomybės metų gerokai užgožtu kasdienės valstybinės buities kvapelių. Lietuvai sąskaita už iškovotą laisvę jau pateikta. Galbūt todėl toks jaudinantis Lietuvos Sąjūdžio garbės pirmininko V.Landsbergio palinkėjimas kaimynei: “Duok, Dieve, kad Ukraina laimėtų, ir be kraujo aukų.”

Lietuvių solidarumo ukrainiečiams jausmas stiprus ir dėl to, kad ši tauta aukščiausiam šalies poste nori matyti savo pačios atstovą, kalbantį ukrainietiška, o ne Rusijos ir Ukrainoje gyvenančių rusų statytinį. Daugeliui lietuvių, ypač kauniečiams, turėtų būti smagu stebėti televizijos reportažus iš ukrainietiškojo Lvovo apie pavienes rusų iniciatyvas duoti nors kokį atsaką čia įsivyravusiai absoliučiai V.Juščenko šalininkų valdžiai.

Daugeliui lietuvių, bet visiems. Pastarojo sakinio rašyti nesinorėtų, bet naujos kadencijos Seimo vangoka reakcija į kaimyninės tautos pastangas ištrūkti iš tironės letenų, kur ir mums teko pabuvoti, verčia tai daryti.

Tą pačią dieną, kai Lenkijos Seimas priėmė jau antrąjį savo kreipimąsi į Ukrainos Radą, raginantį saugoti ją išrinkusios ukrainiečių tautos demokratines teises, Lietuvos Seimas vis dar triūsė prie pirmojo savo dokumento.

## Laisvės kvapas

Lapkričio 25 d. Seimas pradėjo svarstyti du dokumento dėl padėties Ukrainoje variantus, bet nutarė nepersistengti, tad jokios rezoliucijos nepriėmė. Galutinės redakcijos priėmimą atidėjo kitai savaitei. Tiesa, pirmininkaujantis C.Juršėnas pareiškė, kad kitą savaitę Seimui tikriausiai reikės rinktis į neeilinį posėdį. Jis nuogaštavo, kad gali nutikti ir taip, kad jokio Seimo vertinimo tiesiog neberekės, mat įvykiai Ukrainoje nelaukia.

Lietuvoje gyvenančius laisvės mylėtojus dar labiau nuvylė lapkričio 25-ąją vykę Lietuvos delegacijos vadovo į Seimo ir Rados asamblėją rinkimai. Koalicinė valdančiųjų dauguma, cementuodama savo trapiąją koaliciją postais, šią vietą buvo numaičiusi Darbo partijos atstovui Jonui Jagminui. Jis savo pareigų atvyko atsiimti kaip sėkmingos porinkiminės medžioklės laimikio. Opozicijos klausiamas, kaip vertina padėtį Ukrainoje, J.Jagminas nežinojo naujais žiniomis apie įvykius kaimyninėje šalyje ir neslėpė, kad jais nepasidomėjo. Jis neturėjo jokios principinės pozicijos šių įvykių atžvilgiu ir dėl to nė kiek nepergyveno. Savo kolegų daugumos sprendimu gavęs šį postą, jis nepasilikio svarstyti dokumento dėl padėties Ukrainoje. Pavakare Seimo nario J.Jagmino kėdė posėdžių salėje žiojėjo tuščia, simbolizuodama tą kūno dalį, kuri paprastai dedama į bet kokią kėdę ir atkišama patikliesiems po rinkimų.

Beliaka tik pasidžiaugti, kad užsienio politikos sritis parlamentinėje Lietuvoje vis tik patikėta Prezidento institucijai. Prezidentas V.Adamkus nesumenkina įvykių Ukrainoje ir jau an-

trą kartą ten išvyko.

Oficiali Lietuvos, dabar jau ES ir NATO narės, valstybės politika – remti demokratines Ukrainos jėgas, atstovauti Europos Sąjungos politinėms vertybėms. Lietuva turi didelių ambicijų būti regiono lydere. Žinoma, ji turi tam prielaidų: pirmoji išsiplėšė iš Sovietų sąjungos nelaisvės, sėkmingai inicijavo visų trijų Baltijos šalių įstojimą į NATO ir ES, sunkiai, bet sėkmingai išgyveno Rusijos ekonomikos krizę, privertusią ją atprasti nuo Rytų ir integruotis į Vakarų rinką.

Bet išsikrovoti regiono lyderės statusą Lietuvai, su “apie tą lyderiavimą” vangiai vėblenančia Seimo dauguma, nebus lengva. Tuo labiau kad pašonėje – daug veiksmingesni lenkai. Lenkams, ne taip kaip lietuviams, nereikia raudonuoti, kad jų parlamentui atstovauti į Ukrainą vyksta paprasti kanceliarijos darbuotojai. Į Kijevą jau išvyko ne tik šalies prezidentas, bet ir pagrindinių Lenkijos parlamentinių partijų atstovai, taip pat ir Lenkijos Seimo maršalkos J.Oleksio vadovaujama delegacija. Žinoma, už tai Lenkijai teko išklausyti daug priekaištų iš Rusijos, neva projektas “Juščenko” yra get ne amerikietiškas, o lenkiškas, parengtas Ukrainos lenkų diasporos.

Tenka stipriai abejoti, ar Lietuva turi pakankamai politinės valios laisvai ir aktyviai reikštis viso regiono politinėje erdvėje nesibijodama Rusijos kaltinimų, o gal net ir sankcijų. Klausantis valdančiosios daugumos Seime, priekaištujančios opozicijai už per daug griežtą toną, kuris gali būti aršus Rusijos atžvilgiu, šios abejonės dar labiau stiprėja.

**Ingrida VĖGELYTĖ**

### Užsienyje

## Nori geriau, bet norai dar ne viskas

Pasaulis, idėmiai stebėdamas neprognozuojamus įvykius Ukrainoje, tarsi pamiršo kitus, ne mažiau svarbius reikalus. Lietuvai, kaip ir kitoms Europos Sąjungos naujokėms, nemažą galvosūkį uždavė Europos Komisija. Ji patvirtino planą, pagal kurį turėtų būti sustiprinta viršvalandžių ir darbo savaitės trukmės kontrolė. Dabar ir Europos Komisijos pasiūlymai bus pateikti Europos Tarybai ir Europarlamentui. Jei tie planai bus patvirtinti, tai siūlomoms priemonėms dėl darbuotojų sveikatos apsaugos, darbo saugumo ir darbo savaitės trukmės gali tapti sunkia našta daugeliui Europos Sąjungos valstybių.

Todėl kai kurios valstybės, Europos Sąjungos na-

rės, net negalvoja įvesti darbo trukmės apribojimų sveikatos apsaugos sistemoje ir ypač – turizmo versle. Kita vertus, siūlymas darbo savaitę sutrumpinti iki 35 val. per savaitę, kuris bus privalomas visoms 25 Europos valstybėms, nekelia didelių rūpesčių ekonomiškai galingoms valstybėms – Vokietijai ir Prancūzijai. Jose jau dabar įteisinta 35 val. darbo savaitė. Tačiau labai svarbu, kaip sutiktų tokias naujoves Europos verslo “banginiai”. Iš tiesų įvairūs reguliavimai gali labai pakenkti Europos Sąjungos valstybėms užsienio investuotojų atžvilgiu. Jau dabar galingos Jungtinių Valstijų kompanijos kur kas mieliau investuoja į Kinijos ar Indijos verslo bendroves, kur

ne tik pigi darbo jėga, bet negalioja jokie reglamentai dėl viršvalandžių. Didžiosios Britanijos kompanijos “Confederation of British Industry” profesinio parengimo ir užimtumo sektoriaus vadovas Nilas Bentlis prognozuoja, kad investuotojai nusiųs nuo Europos Sąjungos ir pasirinks ne tik Indijos, Kinijos, bet ir kitų šalių darbo rinkas, kuriose negalios rengiamos priimti naujos ES nuostatos. Be to, pačioje ES egzistuojančios kompanijos neslepia ketinimų perkelti savo įmones į trečiąsias šalis.

Didžioji Britanija ir dešimt naujų Europos Sąjungos narių tikriausiai pasisakys prieš tokias naujoves. Pavyzdžiui, dabar galiojantys Didžiosios

Britanijos darbo įstatymai, kurių Londonas net nemano keisti, yra patys liberaliausi. Jais faktiškai nereguluojama nei darbo savaitė, nei viršvalandžių trukmė. O naujoji ES darbo politika labiausiai smogtų ne tiek Didžiosios Britanijos, kiek ES naujokių finansiniams sektoriams. Kaip tik tose šalyse daugelis žmonių laisvanoriškai dirba netgi daugiau kaip 8 val. per dieną ir nevengia viršvalandžių. Darbo rinkos ir darbo trukmės reguliavimo smūgi pirmiausia pajustų Lenkija ir Baltijos valstybės. Jose ir taip ne per daugiausia užsienio investicijų, darbo jėga pakankamai pigi, o ilgesnė darbo savaitė suteikia bene vienintelę galimybę išsaugoti savo įmonių ir kompanijų konku-

renciškumą.

Neseniai paskelbtame Europos Sąjungos pareiškime pažymima, kad ES šalys nesusitvarko su joms iškeltu uždaviniu iki 2010 metų padidinti darbo jėgos panaudojimo koeficientą nuo 63 iki 70 proc. Užimtumo augimas Europos Sąjungoje pernai siekė vos 0,2 proc. Tuo tarpu Jungtinėse Valstijose – net 1 proc. Briuselio biurokratų apribojimai tą skirtumą dar labiau padidins. O tai reikštų dar didesnę bedarbiystę, įvairių socialinių išlaidų augimą, kurios jau dabar darosi nepakečiama našta net turtingiausioms ES šalims. Todėl tenka sutikti su britų ekspertu D.Meringu, kuris pareiškė, kad tokiomis pseudonaujovėmis Briuselio valdininkai tarsi seka Rusijos pavyzdžiu.

**Jonas BALNIKAS**



## Didelės netikro istoriko klaidos

(atkelta iš 1 psl.)

Įsigilinkime į J.Užurkos teiginį: "Lietuvos kariuomenės vadas gen. Vitkauskas su pirmos divizijos vadu gen. J.Černium ir Krašto apsaugos ministerijos Ypatingojo skyriaus viršininku gen. M.Rėklaičiu buvo išvykęs į susitikimą su sovietinės armijos atstovais, kur aptarė papildomą Raudonosios armijos dalinių įžygiavimą į Lietuvą. Lietuvos kariuomenei įsakyta nesipriešinti ir draugiškai sutikti žygiuojančius sovietinius dalinius" (67 psl.).

J.Užurka rašo netiesą, jis sumelavo. Tuo laiku gen. M.Rėklaitis buvo 3-iosios divizijos vadas ir gyveno Šiauliuose. Ypatingojo skyriaus santykiams su SSRS kariuomene viršininku 1940 m. birželio 1 d. paskirtas gen. št. plk. S.Zaskevičius ("Karys" 1940 m. Nr.24). Knygos autorius leidžia skaitytojui suprasti, kad tada, kai kariuomenės vadas buvo išvykęs, kažkas davė kariuomenei įsakymą nesipriešinti. Tas "kažkas" paties knygos autoriaus įvardijamas šitaip: "Gavusi ultimatumą, A.Merkio vyriausybė davė įsakymą kariuomenei nesipriešinti" (65 psl.).

Tai rodo, kad J.Užurka puikiai sugeba manipuliuoti "nuo laiko pageltusiais dokumentais". Iš tikrųjų Vyriausybės vadovas A.Merkys kreipėsi į tautą 1940 m. birželio 16 d., kai Lietuva buvo jau okupuota, kviesdamas piliečius laikytis rimties ir dirbti savo įprastą darbą ("Karys" 1940 m. Nr.25). Kodėl knygos autorius stengiasi užtušuoti Lietuvos kariuomenės vado, sovietų žvalgybos agento, gen. Vinco Vitkausko vaidmenį okupuojant Lietuvą, gali atsakyti tik jis pats.

Pats gen. V.Vitkauskas, per daug nesikuklindamas rašo: "Buvo gautas iš Maskvos pranešimas, jog ryšium su netrukus prasidedančiu papildomu Tarybinės Armijos junginių įžygiavimu į Lietuvą Gudagojaus stotyje turi susitikti abiejų pusių kariuomenių vadovybės atitinkamai susitarti dėl žygio vykdymo. Skubiai išvykau (*neužsimena apie jokių palydovus, - A.N.*). Po daugiau kaip dvi valandas trukusio posėdžio susitarimas buvo pasirašytas. Birželio 15 dienos 15 val. Tarybinės Armijos junginiai peržengė sieną. Aš skubėjau atgal. Kaune buvo išleistas toks įsakymas:

"Lietuvos vyriausybei priėmus SSSR vyriausybės rei-

kalavimus įsteigti Lietuvoje naujas Sovietų kariuomenės įgulas, š.m. VI .15. 15 val. Sovietų kariuomenės dalys pradėjo per sieną žygi krašto vidun.

Įsakau:

1. Žygiuojančiai Sovietų kariuomenei taikyti visas mandagumo ir draugiškų santykių taisykles, panašiai kaip jos buvo taikomos anksčiau įvestai kariuomenei.

2. Divizijų vadams savo teritorijų ribose organizuoti šios kariuomenės vorų sutikimą, pasiunčiant pasitikti ir pristatyti dalių vadus, o svarbesnėse kryptyse išvyksta ir pasitinka patys divizijų vada... (Paskutiniai buržuazijos valdymo metai Lietuvoje. Švyturys. 1958 m. Nr.6.; Vitkauskas V. Raštai. Partijos istorijos institutas prie LKP CK. 1988. P. 70). Taigi J.Užurka gali rasti pakankamai įrodymų, kodėl sovietams pradėjus reikšti įžūlias pretenzijas Lietuvai, gen. V.Vitkauskas stengėsi susilpninti Lietuvos kariuomenės kovingumą, išardydamas pulkus, išsiųsdamas į poligonus Karo mokyklą, daugumos pulkų sunkiųjų kulkosvaidžių, minosvaidžių, prieštankinių pabūklų dalinius – šaudymo pratyboms (Vitkauskas V. Raštai. P. 96). Ten yra ir generolo prisipažinimas, kad ištisus dešimtmečius jis laikėsi griežto konspiratyvumo ir laukė tinkamo momento, kada užtikrintai galima bus parblokti priešą, taigi – Lietuvos nepriklausomybę. Tačiau ypač mano dėmesį patraukė ne J.Užurkos klaidų gausa, bet jo pamokymai Lietuvos laisvės kovotojams.

Jis rašo: "Dabar galima drąsiai ir pagrįstai daryti išvadas, kad vis dėlto žodis – stipriausias ir vertingiausias ginklas, kalbantis ir su draugu, ir su priešu. Tik žodžiu galima rasti kompromisą bendraujant, galima išvengti žūties, išgyventi net ir sunkiomis sąlygomis. /.../ Ginklas, paimtas į rankas, užkerta kelią bet kokiai alternatyvai susikalbėti..." (541 psl.).

Gerb. Jonai Užurka, gal jūs žinote receptą, kaip galima susikalbėti su komunistais, kurie pripažįsta tik savo komunistinę "tiesą" ir "didžiojo" Lenino mokymą? Tai jis pirmas žmonijos istorijoje sugalvojo masinį gyventojų "klasių" naikinimą, prisegdamas pasmerktiesiems "buržujaus" etiketę. Tai jis mokė: "Mes nekariau-

jame prieš pavienius asmenis. Mes naikiname buržuaziją kaip klasę. Per tardymą neieškokite medžiagos ir įrodymų, kad kaltinamasis žodžiais ar darbais veikė prieš sovietų valdžią. Pirmas klausimas, kurį turite jam pateikti: kokios jis kilmės, auklėjimo, išsilavinimo ir profesijos. Šie klausimai turi nulemti kaltinamojo likimą" (Buničius I. Partijos auksas. P. 36). Remdamasis šiais nurodymais Lenino bendražygis "geležinis Feliksas" savo čekistus mokė: "Kad sušaudytume, mums nereikia nei įrodymų, nei kvotų, nei įtarimų. Jei manome, kad reikia, tai ir sušaudome" (ten pat).

1944 m. vasarą apsišarvavę Lenino, Dzeržinskio pamokymais grįžta į Lietuvą kolaborantai: Sniečkus, Paleckis, Gedvilas, Guzevičius... Iš okupacijų ir karo metais degradavusio elemento kuriami naikintojų būriai, liaudies vadinami sribais, skrebais. Sukuriamos etiketės: "buožė", "liaudies priešas", "nacionalistas", "nepatikimas elementas". Deginamos sodybos, gyvi žmonės mėtomi į degančius pastatus. Žmonės medžiojami ir šaudomi kaip kiškiai laukuose. Ištiesi ešelonai užkaltų vagonų su 20 amžiaus vergais dunda į neaprepiamus Sibiro plotus bado kančioms ir mirčiai.

Kodėl praėjus 60 metų nuo to košmaro kažkoks Jonas Užurka įrodo, kad priešintis nereikėjo, kad geriau buvo leisti sunaikinamiems kaip avių bandai? Galbūt teisingiausiai į J. Užurkos svaichiojimus atsakė vienas iš partizanų karo vadų, Kęstučio apyg. vadas, aviacijos ltn. Juozas Kasperavičius-Visvydas: "Mes buvome priversti išeiti ginti savo krašto, savųjų sodybų, bočių ir tėvų krauju aplaistytos žemės; mes netrokštame ir nesiekiamo svetimos nuosavybės; mes kaip žmonės pasipriešiname prieš žmogaus teisių mindžiojimą, prieš aukščiausio laipsnio vergiją; mes negalime sutikti su melu, apgaule, klasta ir tautą žudančiomis nedorybėmis. Mūsų žingsniai yra taurūs" (Laisvės kovos 1944–1953 metais. P. 267).

Kodėl J.Užurka, rašydamas apie kariuomenės atkūrimą 1988–1991 m., aršiai puola išlikusius gyvus partizanų karo dalyvius, Atgimimo metais susibūrusius į visuomeninę organizaciją – Lietuvos laisvės kovos sąju-

dį? Jie – Lietuvos kariai savanoriai, laisvės kovų veteranai. O gal tai mėginimas atnaujinti sovietmečiu praktikuotą laisvės kovų neigimą, karių savanorių niekinimą ir okupanto nusikaltimų teisinių? Juk nei partizanai, nei atsargos karininkai nepamiršo ir nepamirš, kad J.Užurka 2000 m. teismo nubaustas šešių mėnesių laisvės atėmimo bausme už skleidimą žinomai melagingų prasimanymų, žeminančių kito asmens garbę bei orumą, o 2001 m. teismo pripažintas kaltu už karių savanorių šmeižimą ir nubaustas dvejiems metams laisvės atėmimo. Patyrusį šmeižiką, vilkintį Lietuvos kariuomenės atsargos karininko uniformą, nuo kalėjimo išgelbėjo tik amnestija, tačiau iš LAKS vadovo posto ir iš šios organizacijos jis buvo pašalintas.

Šie Lietuvos Respublikos teismo dokumentai dar nepagelto, jie nepaneigti. Todėl kyla natūralus klausimas: kam naudinga ir kieno užsakymu tebekurpiami šmeižtai apie Lietuvos kariuomenės kovų veteranus? Kita vertus, ar tokie faktai nerodo, kad Lietuvos valstybingumo priešininkai randa Lietuvoje žmonių, kurie neapkęsdami laisvės kovotojų, nesiskaitydami nei su savo sąžine, nei su morale, nei su padorumu, falsifikuodami dokumentus sutinka dirbti juodą darbą – šmeižti ir niekinti Tėvynės gynėjus. Sunku suprasti, kaip žmogus, teismo pripažintas padaręs sunkių kriminalinių nusikaltimų, pats drįsta imtis partizanų kaltintojo ir net teisėjo vaidmens.

Kariuomenės istorijos tyrinėtojai, politikai turėtų objektyviai išnagrinėti J. Užurkos pretenzingų svaichiojimų kratinį, pretenduojantį į vadovėlio statusą. Krašto apsaugos sistema sukurta. Ji darniai funkcionuoja kaip Europos bendros ir transatlantinės kolektyvinės gynybos sistemos (NATO) sudėtinė dalis. J.Užurka teigia, kad "begalinis ir beatodairiškas pasitikėjimas transatlantine kolektyvine gynybos organizacija /.../ gali padaryti neapsakomai didelės žalos Lietuvos nacionaliniam saugumui" (650 psl.). Ar ne todėl savo knygos pabaigoje bando gauti nežinia kieno užsakymu sukurptą "Teritorinės gynybos sistemą", numirusią dar vystykluose. Kokiu tikslu tai daroma?

Dim. plk. ltn. A.NAVAITIS

Naujos knygos

## Apie dabar ir seniau...

Lietuviai praityje ir dabar, šių dienų politinės aktualijos – apie tai šį pavasarį pasirodžiusi Jono Žemkalnio (Vytauto Landsbergio) eilėraščių su prozos priemaisiomis knygelė "Kas mes?" Autorius su lengva ironija, tik jam būdingais pastebėjimais klausia: kas mes?



Jonas Žemkalnis

"Ten kiti preiskurantai. /Žiba kurantai./ Ten įsakmiai pasakyta: /Baikit jau/ žaisti valstybę" (eil. "Prieš didžiąją apkaltą"). Arba – "Dergė šalį ir lietuvius /atsibastęs ponas./ O lietuviai ploja, gulas – /ponas toks malonus." (eil. "Posmai"). Nereikia jokių paaiškinimų, skaitytojas nesunkiai suvoks, kad autorius "idealizuoja" praeitį, kurios dabartiniai penkiolikamečiai: nesuvokia, tik iš savo tėvų girdėję, jog Lietuvoje višai neseniai buvo kitaip. Į eilėraščių "Dzūkui Pavasariui įpinti partizanų dainos motyvai: "Kai tu atskrisi pas mane, /jau nieko neberasi, /nor drąsiai leisis pušyne/ išskleidęs parašutą/ žaliame žaliarūka rūta." "Kur baltos mėškos/ laimingas taškas/ ku broliai rado/ smertį nuo bado ten žemaitėlių kaulų daug/ i po Rasėjos žemių šauk." (eil. "Žemaičių klausimu").

Pacituoti keli eilėraščiai iš šios knygelės skaitytojui tikriausiai padėjo suprasti, apiką joje rašoma. Apie mus. S lengva ironija autorius grįžta į praeitį, iliustruoja dabarties realybę. Knygelėje p naudoti G.Didelytės, V.Kisrausko, V.Petravičiaus, E.Poikutės-Pumputienės, P.Repšio, V.Valiaus, O.Virkau ekslibrisai ir A.Vaičiūčio bei J.Landsbergytės piešiniai. Paber draukime su J.Žemkalni knygele "Kas mes?"

Asta ŠAUKĖNAIT



## Paminklas Kaltanėnų krašto sukilėliams, partizanams

(atkelta iš 1 psl.)

Kaltanėnų Šv. Mergelės Marijos Angeliškosios bažnyčioje žuvusiems kariams, partizanams šv. Mišias aukėjo kunigas Kazimieras Žemėnas. Po jų iškilminga eisena, lydima giesmių, nuvingiavo kapinių link. Nešamos valstybinės, Lietuvos Sąjūdžio Švenčionių r. skyriaus, atkurtos LLKS Vytauto apygardos, Lietuvos kūrėjų savanorių sąjungos bei Utenos ir Vil-

liūto, Artojo, Jono Kamarausko-Karijoto, Adomo Linkaus-Pono Prano bei E. Rylišio-Šarūno partizanų būriai.

Karštai kalbėjo atkurtos Vytauto apyg. vadas Bronius Zabulis. Jis kartu su Alfonsu Gelumbauskū sudainavo partizanų dainą "Pražydo pirmos melsvos žibutės". Partizanus Kazį, Algimantą, Faustą Ankėnus prisiminė jų dukterėčia Laimutė Vitkauskienė. Renginyje da-



Dedamos gėlės prie sukilėlių ir partizanų paminklo

niaus apskričių skyrių vėliavos.

Renginį vedė Švenčionių kultūros centro meno vadovė Vida Vilotienė. Apie to meto įvykius pasakojo Švenčionių rajono savivaldybės paminklosaugininkė Giedrė Geniušienė. Menininko Juozapo Jakšto sukurtą paminklinį ažuolo kryžių pašventino Labanoro parapijos klebonas Nikolajus Novickis. Laisvės kovų aukos pagerbtos rimties minute, trimis KASP Utenos 72-ojo bataliono karių savanorių šūvių salvėmis. Tremtinių ir partizanų dainas dainavo visur suspėjantis Utenos buvusių tremtinių choras "Ainiai" (vad. A. Driukas), iškilmingai grojo Pabradės pučiamųjų orkestras (vad. Bronislovas Vilimas). Jaudinančius prisiminimus pasakojo buvęs Tigro rinktinės Antano Bilkio-Kavarsko būrio partizanas Vytautas Maluška – galbūt vienintelis ir išgyvenęs. Užrašyti V. Maluškos liudijimai, prisiminimai apie Kaltanėnų krašto pasipriešinimo sovietų okupantams kovas – vieni vertingiausių. A. Bilkio-Kavarsko partizanų būrys išsilaikė dvejus metus. Kaltanėnų apylinkėse dar veikė, kovėsi Kazimiero Lašinsko-

lyvavo LR Seimo narys Antanas Stasiškis, LKKSS centro valdybos pirm. pav. ats. mjr. Antanas Burokas, ats. plk. ltn. Virginijus Česnulevičius, LGGRTC dir. Dalia Kuodytė, rajono savivaldybės Kultūros sk. vedėja Danutė Vigelienė. Padėkos žodį tarė Kaltanėnų seniūnas Boleslovas Kizikas. O mes seniūnui dėkojame, kad padėjo rasti partizanų giminių.

Organizatoriams norėtu me papriekaištauti, kad antrą kartą jie nepakvietė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir Lietuvos Sąjūdžio Švenčionių r. skyriaus narių ar vadovų į partizanų ir karių pagerbimo renginius. Būtent šios organizacijos nuo pat Atgimimo labiausiai prisidėjo, veikė, organizavo renginius, susijusius su rezistencija, partizanais ir laisvės kova, kaupė istorijos faktus, prisiminimus. Nesusivokta pakviesti pakalbėti paties menininko Juozapo Jakšto, Lietuvos Sąjūdžio Švenčionių sk. pirmininko, daug nuveikusio, kad šiame raudonosios nomenklatūros nualintame krašte kuo greičiau nušvistų nepriklausomybės aušra.

**Valdas STRIUŽAS**  
Autoriaus nuotr.

## Generolo Jono Žemaičio-Vytauto žūties 50-osioms metinėms

Lapkričio 25 d. Seimo plenariniame posėdyje buvo paminėtos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos pirmininko, Vyriausiojo partizanų vado generolo Jono Žemaičio-Vytauto 50-osios mirties metinės. Posėdyje dalyvavo kariai savanoriai – pasipriešinimo dalyviai ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos kariūnai.

Parlamento galerijoje eksponuojama paroda, skirta gen. J. Žemaičio atminimui. Ekspozicijoje pateikiamos dokumentų kopijos, nuotraukos, kuriose J. Žemaitis įamžintas tarp artimųjų, Kauno karo mokyklos absolventų, bendražygių partizanų.

Prie Krašto apsaugos ministerijos esančio paminklo gen. J. Žemaičiui-Vytautui Seimo vardu buvo padėta gėlių.

Apie Vyriausiojo partizanų vado gen. J. Žemaičio-Vytauto vaidmenį pasipriešinimo judėjime SSRS okupacijai kalbėjo Genocido ir rezistencijos tyrimo departamento direktorius Arvydas ANUŠAUSKAS.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos pirmininkas, Vyriausiasis partizanų vadas gen. J. Žemaitis-Vytautas buvo sušaudytas 1954 m. lapkričio 26 d. Maskvos Butyrkų kalėjime (Rusijos Federacija).

Prasidėjus Lietuvoje ginkluotajam pasipriešinimui prieš agresorių – Sovietų sąjungą, nepriklausomos Lietuvos karininkas J. Žemaitis į šią kovą įsitraukė nuo 1944 m. J. Žemaitis atliko pagrindinius organizacinius partizanų struktūrų pertvarkymus, ypatingą dėmesį skyrė spaudai.

1949 m. vasario 2–22 d. jis sušaukė visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimą. Jame buvo paskelbta apie vieningos pasipriešinimo organizacijos – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (toliau – LLKS) įkūrimą, priimta politinė deklaracija (Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos deklaracija), kurioje konstatuojama, jog LLKS taryba yra aukščiausiasis tautos politinis organas, vadovaujantis politinei ir karinei tautos išlaisvinimo kovai, kad būtų atkurta nepriklausoma demokratinė respublika. Suvažiavime LLKS prezidiumo pirmininku vieningai išrinktas J. Žemaitis-Vytautas. Jam suteiktas laisvės kovotojo – partizanų generolo laipsnis.

J. Žemaičiui vadovaujant, masinis ginkluotasis pasipriešinimas tapo gerai organizuota karine struktūra, vykdančia Lietuvos valstybės savignyją prieš agresorių, parengti pagrindiniai LLKS programiniai dokumentai, numatyta veiklos strategija.

Vasario 16 d. suvažiavimo metu priimtoje Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos deklaracijoje skelbiama, kad nuo okupacijos pabaigos ligi susirenkant demokratiniam Lietuvos Seimui, įstatymų leidžiamąją galią turi Laidininkų taryba. LLKS taryba kvietė geros valios lietuvius, gyvenančius tėvynėje ir už jos ribų, pamiršti įsitikinimų skirtumus ir įsitraukti į aktyvų tautos išsilaisvinimo darbą. Komunistų partija, kaip diktatoriška ir priešinga Lietuvos nepriklausomybei, buvo paskelbta neteisine, o asmenys, bendradarbiaavę su priešais, pakenkę išsilaisvinimo kovai, turėjo būti "atsakingi prieš Lietuvos Teismą". Deklaraciją slapyvardžiais pasirašė Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos nariai, tarp jų ir LLKS tarybos prezidiumo pirmininkas Jonas Žemaitis.

1999 m. vasario 16 d. LR Seimas nutarė Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos deklaraciją prilyginti įstatymui. Šio dokumento kopija ir LLKS tarybos prezidiumo pirmininko gen. J. Žemaičio nuotrauka eksponuojama Seimo I rūmų fojė.

### Lietuvos pogrindžio Prezidentas

Matyt, nėra pasaulyje šalies, kurioje būtų abejojama, kad ginti tėvynę yra garbinga pareiga ar kad patriotizmas yra būtinas ir demokratijos principams. Kaip prieš pusę amžiaus rašė Algirdas Julius Greimas, "rezistencija – tai /.../ žmogaus ir visos tautos atspara, toji visiškai nauja moralinė įtampa, gimdanti dvasinio ir fizinio pasipriešinimo sąjūdžius ir organizacijas." Likimas lėmė, kad šandien mūsų minimas žymiausias laisvės kovotojų vadas Jonas Žemaitis tapo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio vadu. Sąjūdžio, kurio 1949 m. vasario 16 d. deklaracija prieš penkerius metus buvo įvertinta kaip reikšminga Lietuvos valstybės tęstinumui ir pripažinta Lietuvos valstybės teisės aktu. Mes linkę nuver-

tinti savo istoriją, aukojimąsi tėvynei suplaksti su kolaborantišku pragmatizmu. "Reikėjo ar nereikėjo priešintis" – toks klausimas dar kai kam lieka svarbiausias. Todėl neišvengiamai supaprastinama rezistencijos drama, pasiaukojusių žmonių psichologinės ir moralinės ypatybės.

O juk prieš komunistinę sovietinę totalitarinę sistemą daugiau ar mažiau aktyviai kovojo visos 1939–1940 metais aneksuotų šalių tautos: ir lietuviai, ir latviai, ir ukrainiečiai, ir estai, ir lenkai. Teritorija nuo Karpatų iki Suomijos įlankos buvo sukaustyta Stalino gvardijos – nepaklusnias tautas malšinusių specialiosios kariuomenės. Rezistencija buvo neišvengiamas sąjūdis, nors ir neturėjo jokių vilčių sulaukti pagalbos ir išlikti. Ji išreiškė lietuvių tautos aspiracijas būtent tuo istoriniu laikotarpiu. Ir ne partizanų kaltė, kad karo metu sunkiausiai nusikaltimu buvo pripažįstama išdavystė ir kolaboravimas. Kad žmonių skundimas ir pasmerkimas mirčiai Sibiro lageriuose buvo įvertinamas kaip sunkiausias nusikaltimas kovojančioje Lietuvoje.

Dabar galime įvertinti, kad būtent tuo metu pasipriešinimo vadu tapo Jonas Žemaitis, kuris pasižymėjo blai viuo politiniu mąstymu ir ištikimybe demokratiniam principams, griežtai laikėsi demokratinė rinkimų į bet kurį postą principo, siekė atkurti demokratinę parlamentinę respubliką, ginkluotąjį pasipriešinimą sustiprinti dvasine atspara. "Mes padėjė ginklus, – rašė 1951 m. Žemaičių apygardos laikraštis "Laisvės balsas", – turėsime stoti kovon žodžiu, rodydami tautai tikruosius savo siekimų horizontus, už kurių tikslai slepiasi tautos ir žmogaus laisvė. Mes nenorime ponų ir mužikų luomo ir ne už tai kovojame." Iš tikrųjų net pogrindžio sąlygomis Kovos sąjūdis visus sprendimus priiminėjo labai demokratiškai – balsų dauguma.

O už ką buvo kovojama, kuomet labai aiškiai buvo pareikštos ne tik tautos laisvės, bet ir socialinio teisingumo idėjos? "Mes turime leisti ir duoti gyvenimą tam, /.../ kuris nori gyventi ir maitintis pats iš savęs, – tęsė savo mintį minėtas Žemaitijos partizanų laikraštis.

(B.d.)





## Kunigui Antanui Yliui atminti

Tarpukario Lietuvos kaimė sparčiai gausėjo gyventojų. Buvo steigiamos naujos katalikų parapijos. Prieš pat Antrąjį pasaulinį karą parapija įkurta Skardupiuose, netoli Marijampolės. Pastatyta graži bažnyčia, klebonija, parapijos namai. Darbai užbaigti nacių okupacijos metais. Organizaciniais gabumais pasižymėjo klebonas Antanas Ylius (1909–1994), kilęs iš Kėdainių aps. Ariogalos valsč. Paginėvio kaimo. Tačiau savo veiklumą jam teko nukreipti kita linkme.

Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, kilo stichiškas pogrindinis pasipriešinimas. Paskirus partizanų būrius būtinai reikėjo suvienyti, sudrausminti, priartinti prie planingos veiklos. Tuo tikslu kun. A.Ylius su bendraminčiais įsteigė Tauro partizanų apygardą, apėmusią Sūduvos apskritis. Štabas įsikūrė Skardupiuose. Netrukus dėl išdavysčių jo nariai buvo areštuoti, bet štabas buvo atkurtas ir Tauro apygardos organizacinė struktūra išliko iki pat partizanų kovų pabaigos.

Kunigas A.Ylius, grįžęs iš įkalinimo vietos, arba buvo „nukišamas“ į pačias mažiausias parapijėles, arba jam būdavo uždraudžiama atlikti kunigystės pareigas. To meto žiniasklaidoje buvo stengiamasi jį pavaizduoti „žudi-

ku“, „liaudies priešu“. Truputį vėliau panašus pjūdyvas buvo nukreiptas prieš mons. A.Svarinską.

Kunigui A.Yliui teko laimė sulaukti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Jis mirė Šiauliuose, palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse. Šiomet lapkričio 23 d., praėjus 10 metų nuo jo mirties, LPKTS Marijampo-

Šv. Mišias Marijampolės bazilikoje aukėjo ir paminklą pašventino vysk. J.Žemaitis. Jis sakė, kad šalies likimas priklauso ne nuo modernių ginklų gausybės ir politikierių gudrybių, bet nuo galių, slypinčių žmogaus dvasioje. Lietuviai troško būti laisvi, todėl Lietuvą parėmė dangiškos galybės ir šalis nuostabiu būdu tapo laisva. Tačiau tai



Paminklą šventina vyskupas J.Žemaitis R.Rusteikos nuotr.

lės sk. pirm. Vytautas Raibikis pakvietė į iškilmingą paminėjimą ir paminklo pašventinimą prie kunigo kapo. Ažuolinį kryžių sukūrė tautodailininkas Alfonsas Gurskas. Jis pastatė ir daugiau paminklų kovojusiems už Lietuvos laisvę – Veiverių skausmo kalnelyje ir kitur, už tai neimdamas jokio atlygio.

dar ne viskas – išsivadavę nuo išorės priešų, galime pakliūti į nesuvaldomų savųjų vergiją.

Tą vakarą per Marijampolės televiziją buvo parodytos ištraukos iš televizijos filmo, sukurto 1991 m., kuriose kunigo Yliaus lūpomis įamžinta Tauro apyg. įkūrimo istorija. **Aleksandras JAKUBONIS**

## Karių dienos paminėjimas Rokiškyje

Lapkričio 19 d. Lukštų pagrindinėje mokykloje įvyko renginys, skirtas Lietuvos karių dienai paminėti. Jaunieji šauliai pasižadėjo būti verti šio vardo. Po pasižadėjimo Panevėžio aps. Šaulių 5-osios rinkt. vado pav. E.Deksnyš ir Rokiškio šaulių 4-osios kuopos vadas Sigitas Zokas įteikė mokiniams šaulių pažymėjimus.

Renginį tęsė Rokiškio policijos komisariato atstovai. Jie moksliviams pristatė policininkų amuniciją, leido pasimatuoti neperšaukamą liemenę, iš arčiau apžiūrėti ginklus. Mokyklos stadione mokinių laukė susitikimas su pasienio policininkais ir jų augintiniu.

Renginio pabaigoje visi buvo pakviesti paragauti kareiviškos košės. Po kareiviškų vaišių mokykloje tęsėsi draugystės vakaras.

Lukštų moksleiviai, mokyklos administracija ir svečiai dėkojo už šaunų renginį mokytojui A.Rinkevičiui, Rokiškio šaulių 4-osios kuopos vadui S.Zokui ir jauniems šauliams, gardžios kareiviškos košės virėjoms, Rokiškio policijos komisariato atstovams, pasienio tarnybai.

Lietuvos karių dienos programa Rokiškio savivaldybės vadovai ir Vyčio apygardos 5-oji rinktinė padovanojo Obelių vidurinės mokyklos jaunųjų istorikų būreliui gražią šventę. Jaunieji istorikai aplankė Panevėžyje įsikūrusią Vyčio apygardos 5-ąją rinktinę. Juos pasitiko rinktinės ryšių su visuomene vyr. specialistė kpt. Vida Jurkšaitienė, rinktinės vadas plk. ltn. Ričardas Leikus. Seržantas Audrius Valma papasakojo krašto apsaugos savanorių istoriją, apibūdino jų veiklą.

51-ojo bataliono vadas Gintaras Berdašius supažindino su bataliono veikla. Jaunieji istorikai ypač domėjosi ginklais. Kariai supažindino juos su kiekvienu ginklu, jo paskirtimi, galimybėmis. DLK Mindaugo batalione pasitiko Ramovės viršininkas vyr. seržantas Donatas Voveris. Jis papasakojo apie bataliono veiklą, aprodė gražiai įrengtą muziejų. Rinktinės vadas plk. ltn. R.Leikus papasakojo rinktinės istoriją.

Rokiškio kraštotyros muziejuje taip pat buvo paminėta karių diena.

Sveikinimo žodį tarė savi-

valdybės administracijos direktorius Virginijus Strazdas, komisaras Mėliūnas. Prisimėm šiandien neramumų kamuojamose pasaulio vietose taiką saugančius karius savanorius iš Lietuvos. Minėjime dalyvavę jaunieji šauliai padėjo gėlių prie Laisvės paminklo.

Muziejaus direktorės pav. istorikas Algis Kazulėnas pasakojo apie 1919–1920 m. kautynes Dauguvos fronte, kai mūsų kariai savanoriai sumušė raudonarmiečius. Jis priminė mjr. Petro Jakšto rūpestį surinkti žuvusių savanorių palaikus, kuriuos palaidojo Červonos kapinėse. P.Jakšto iniciatyva 1932 m. pastatytas paminklas.

Minėjime dalyvavusiems pasienio policijos, karo prievolės administravimo tarnybos, rajono policijos komisariato, priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos, savanorių kuopos pareigūnams, šauliams koncertavo Rokiškio kolegijos dainininkės Inga Araminaitė, Irma Grisiūnaitė, Asta Vajagienė, Markevičienė ir kolegijos muzikantai (vad. Juozas Zabulis). Po koncerto šventės dalyviams surengta ekskursija po muziejų.

**Feliksas MAŽEIKIS**

## LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistentu vardui gauti sąrašą

(Tęsinys)

**Bronė Lumpickienė-Macijskaitė**, ryšininkė, Zarasų aps. Salako valsč. Audros būrys 1945–1946 m.

**Antanas Masilionis**, partizanas, Biržų aps. Pasvalio valsč. 1944 09–1944 12.

**Jonas Mejeras** (po mirties), ryšininkas, Kauno aps. Čekiškės valsč. 1945–1946 m.

**Adolfas (Adolis) Mikalajūnas (Mikalajūnas)** (po mirties), ryšininkas, Šiaulių aps. Radviliškio valsč. Žalioji rinkt. Margio būrys 1944–1945 m.

**Vilgelmas Milaknis** (po mirties), partizanas, Rokiškio aps. Panemunio valsč. Mikšio būrys 1944–1947 m.

**Jonas Narbutas**, karys, Marijampolė, Vietinė rinkt. 321 batalionas 5 kuopa 1944 02 16–1944 05 16.

**Antanina Petraitienė-Paulaitytė**, ryšininkė, Tauragės aps. Gaurės valsč. Kęstučio apyg. Lelijos būrys 1948–1950 m.

**Augustinas Rakštys** (po mirties), pasipr. akcijų dalyvis, Šiaulių aps. Žagarės valsč. 1940–1944 m.

**Magdalena (Magdė) Raudytė (Raudaitė)** (po mirties), partizanė, Plungės aps. Platelių valsč. 1947–1948 m.

**Edvardas Stalnis**, karys, Marijampolės aps. Suvalkų Kalvarijos valsč. Vietinė rinkt. 1944 02 16–1944 05 15.

**Karolis Stražnickas** (po mirties), partizanas, Trakų aps. Onušio valsč. Žaibo būrys 1944–1945 m.

**Albina Stonienė-Domikaitytė**, ryšininkė, Raseinių aps. ir valsč. 1946–1948 m.

**Bronius Strazdas**, rėmėjas, Ukmergės aps. Balninkų valsč. Žaibo, Beržo būriai 1944–1950 m.

**Veronika Šėžienė-Paliūnaitė**, ryšininkė, Ukmergės aps. Balninkų valsč. Beržo, Daktaro būriai 1944–1950 m.

**Pranas Šleideris** (po mir-

ties), partizanas, Kretingos aps. Mosėdžio valsč. 1945–1948 m.

**Antanas Šmuilevičius** (po mirties), partizanas, Kauno aps. Seredžiaus valsč. Stepovaničiaus, Bartušo būriai 1945 05–1945 12.

**Stanislavas Švedas**, ryšininkas, Varėnos aps. ir valsč. Dainavos apyg. Kazimieraičio rinkt. 1947–1953 m.

**Juozas Tamaliūnas** (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč. 1944–1945 m.

**Jonas Akvilis Trumpa**, ryšininkas, Utenos aps. Alantos valsč. Liūto būrys 1948–1951 m.

**Stanislova Tumosienė-Daminaitytė**, ryšininkė, Marijampolės aps. Kalvarijos valsč. Tauro apyg. Krieno, Dagilio, Bebro, Kėkšto, Vėjo būriai 1947–1949 m.

**Vytas Pranas Tūba**, ryšininkas, Utenos aps. Alantos valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Aukštaičio būrys 1945–1953 m.

**Sigita Vagnorienė-Buzaitė**, pogr. spaudos platintoja, Alytus 1978–1980 m.

**Anė Vaišvilienė-Zėkytė**, ryšininkė, Tauragės aps. ir valsč. Bijūno būrys 1947–1952 m.

**Alfonsas Vinciūnas** (po mirties), partizanas, Anykščių aps. ir valsč. Vytauto apyg. Liūto rinkt. Aro, Tauro būriai 1945–1949 m.

**Marija Zalieckienė-Švedaitė**, ryšininkė, Varėnos aps. ir valsč. Dainavos apyg. Kazimieraičio rinkt. 1947–1953 m.

**Danutė Žuromskienė-Švedaitė**, ryšininkė, Varėnos aps. ir valsč. Dainavos apyg. Kazimieraičio rinkt. 1947–1953 m.

(Bus daugiau)

Atsiliepiamus apie šiuos kandidatus siųskite adresu: *LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.*

### Klaipėdiečių dėmesiui!

Priimami vardiniai akmenys iš norinčiųjų įamžinti buvusių tremtinių, politinių kalinių, laisvės kovų dalyvių atminimą Klaipėdos memoriale, prie Tautos kančios paminklo (S.Daukanto g.). Kreiptis į LPKTS Klaipėdos skyrių, Liepų g. 3. Tel. (8-46) 493476, 410470.

### Dėmesio!

Nuo 2004 m. gruodžio 1 d. LPKTS Kauno skyrius dirbs: pirmadienį ir penktadienį – 11–16 val.; antradienį–ketvirtadienį – 11–18 val.

Skyriaus pirmininkė priims antradienį–ketvirtadienį – 11–18 val.



## Dar vienas skausmo židiny

Vasario 16-osios Akto signataras kunigas Vladas Mironas, Kauno Aukštesniosios technikos mokyklos, "Aušros", "Saulės", Jono Jablonskio, Jėzuitų gimnazijų ir 4-osios vidurinės mokyklos mokytojai ir moksleiviai, organizacijos "Jaunime, pirmyn!" nariai... Jie rengėsi kovai su sovietų okupantu, tačiau 1944 m. lapkritį sovietų okupantų karinės žvalgybos buvo suimti ir įkalinti. Pirmiausia jie atsidūrė Perkūno alėjoje, 4-uoju numeriu pažymėtame name, kur buvo laikinasis kalėjimas. Nuo čia prasidėjo jų golgotos: tardymai, kankinimai, trėmimai.

Lapkričio 27 d. prie šio namo pakabinta memorialinė



**Kauniečiai prie namo, kuriame buvo kalinami laisvės kovotojai**

lenta, kurioje įrašytos tragiško likimo kauniečių pavardės. Susirinkę buvusių politinių kalinių giminės, pažįs-

tami dalijosi skaudžiais prisiminimais, pagerbė represuotųjų atminimą.

**Zenonas ŠIAUČIULIS**

### Skelbimai

#### Projektas "Teatras ir Lietuva"

**Gruodžio 11 d.** Nacionaliniame operos ir baletų teatre R. Vagnerio "Skrajojantis Olandas". Dainininkas Johann von Duisburg (Vokietija) atlieka olando ariją. Ekskursija po Vilnių, aplankant Katedros požemius, Verkių rūmus. Sostinės panorama iš paukščio skrydžio. Kelionės ir ekskursijos kaina 29 Lt, bilietai – 25 Lt. Registracija iki gruodžio 6 d.

**Gruodžio 18 d.** Panevėžio J. Miltinio dramos teatre N. Saimono komedija "Paskutinysis iš aistros kamuojamų meilužių". Ekskursija po Panevėžį, aplankant stiklių dirbtuves, Čičinsko smuklę. "Kalnapilio" alaus degustacija. Kelionės kaina 31 Lt, bilietai – 10 Lt. Registracija iki gruodžio 13 d.

**Gruodžio 18 d.** Vilniaus keistuolių teatre muzikinis spektaklis suaugusiems "Paskutiniai Brėmeno muzikantai". Ekskursija po Vilnių: Verkių rūmai, Katedros požemiai, sostinės panorama. Kelionės ir ekskursijos kaina 29 Lt, bilietai – 10 Lt. Registracija iki gruodžio 13 d.

#### Projektas "Pažinkime Lietuvą ir jos etnines žemes. Kaunas"

**Kiekvieną ketvirtadienį 19 val.** "Šventinis Kaunas pro limuzino langą". Kava ir Kalėdų Senelio dovanėlės. Kaina 19 Lt. Yra tik 14 vietų!

**Kiekvieną penktadienį ir šeštadienį 19 val.** "Naktinis Kaunas". Prisikėlimo bažnyčios bokšto terasa, Požemių tuneliai, Senamiestis fakelių šviesoje. Vaišinsimės "Renatos kava". Kalėdų Senelio dovanėlės. Turėti fakelus arba prožektorius. Kaina 19 Lt.

**Gruodžio 4 ir 18 d.** "LTV "Panoramos" pėdomis – elektros energija iš gintaro mašinos..." (dvi dienos). Kuršių Nerija, ekskursija po Klaipėdą, Laikrodžių muziejus, Taravos Anikė, Nidos gintaro galerija, rašytojo T. Mano muziejus, Raganų kalnas žiemą ir kt. Svečiuosimės pas menininką K. Mizgirį. Kaina 78 Lt.

**Gruodžio 4, 11, 18 d.** "Kalėdinė Ryga – "Livu" vandens parkas Jurmaloje. "Lido" šventinės pramogos: atrakcionai, šviečiančios figūros, kalnuota ledo arena, nacionalinė latvių virtuvė ir kt. Kalėdų Senelio dovanėlės. Kaina – 59 Lt.

Kreiptis: 8-37 205482 (9-15 val.), 8-37 205098 (15-18 val.), 8-689 54571, 8-672 68718 (visą dieną).

### Gerbiami skaitytojai!

"Tremtinys" "Lietuvos spaudos" kioskuose nepardavinėjamas. Jį galite nusipirkti Vilniuje, Sąjūdžio kioske (Gedimino g. 1) ir Kaune, LPKTS būstinės knygynėlyje (Laisvės al. 39, I a.). "Tremtinį" geriausia užsiprenumeruoti pašte.

## ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

### Česlovas Jaselskis

1911–2004

Gimė Telšiu r. Nerimdaičių valsč. Virmėnų k. Dirbo Smiltynėje eiguliu. 1949 m. kartu su tėvais išvežtas į Krasnojarsko kr., Ingašo miestą. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Klaipėdos statybos remonto valdyboje, Klaipėdos radijo ir televizijos stotyje. 1965 m. sukūrė šeimą ir sulaukė trijų dukterų, vėliau – vienuolikos vaikaitių.

Palaidotas Klaipėdos Lėbartų kapinėse. Užjaučiame žmoną Eleną, dukteris su šeimomis ir artimuosius.



LPKTS Klaipėdos skyrius

### Česlovas Pivoriūnas

1933–2004

Gimė Navikų k., Tverėčiaus valsč., Švenčionių aps., stambių ūkininkų šeimoje. 1948 m. su tėvais ir broliais ištremtas į Krasnojarsko sr. Ingašo r. Kliučių gyv. Tremtyje dirbo miško darbus. Į Lietuvą grįžo 1958 m. Jų namuose buvo įsikūrusi kolūkio kontora ir parduotuvė. Todėl šeima glaudėsi pas kaimyną. Savo namą teko išsipirkti. Dirbo kolūkyje vairuotoju. Vedė, užaugino sūnų.

Palaidotas Navikų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų, brolių, artimuosius.

LPKTS Ignalinos skyrius



### Zuzana Banytė-Jurevičienė

1934–2004

Gimė Telšiu aps., Nevarėnų valsč., Petraičių k., valstiečių šeimoje. Mokėsi Nevarėnų pradinėje mokykloje. 1948 m. su tėvais ištremta į Tomską. Dirbo plytų fabrike. 1955 m. iškėję už tremtinio. 1957 m. grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Palangoje. Užaugino dukterį ir sūnų. Nuo 1988 m. LPKTS Palangos sk. narė.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Palangos skyrius



### Pranas Vėželis

1926–2004

Gimė Stabinčiškių k., Žaslių valsč., smulkaus ūkininko, Lietuvos savanorio, šeimoje. Mokėsi Žaslių mokykloje, baigė 7 klases. 1944 m. įsitraukė į partizanų judėjimą. 1946 m. areštuotas ir nuteistas Karo tribunolo. Bausmę atliko Intos lageriuose. 1954 m. grįžo į Lietuvą, sukūrė šeimą. 1957 m. buvo dar kartą ištremtas trejiems metams. Užaugino sūnų ir dvi dukteris. Buvo

aktyvus Sąjūdžio dalyvis, LPKTS ir LPKS narys.

Palaidotas Elektrėnų kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS ir LPKS Elektrėnų skyriai



### Povilas Rasiukas

1932–2004

Gimė Daujėnuose, Pasvalio r., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Daujėnų pradinėje mokykloje. 1948 m. kartu su tėvais ir broliu šešiolikmetis Povilas ištremtas į Buriatijos-Mongolijos ASSR, Zaigrajevo r., Barūno gyvenvietę. Dirbo miško pramonės ūkyje. Į Lietuvą grįžo 1959 m. Dirbo ekskavatorininku Pasvalio MSV. 1984 m. sukūrė šeimą. Užaugino dukterį. Buvo LPKTS Pasvalio sk. narys.

Palaidotas Daujėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir dukterį.

LPKTS Pasvalio skyrius



### Dėmesio!

Lietuvos Sąjūdžio narius ir rėmėjus pirmadieniais 15-17 val. ir trečiadieniais 16-19 val. kviečiame atvykti į Sąjūdžio būstinę (Laisvės al. 46, Kaune; IV aukšte) pasitarti, pasikalbėti.

### Užjaučiame

Po sunkios ir varginančios ligos į Amžinybę išėjo buvusi Sibiro tremtinė Estijos lietuvių bendruomenės narė

**Ona LINKEVIČIŪTĖ**  
(1933-2004),

Taline dirbusi ir gyvenusi per 40 metų.

Nuoširdžiai užjaučiame Lietuvoje gyvenančius artimuosius.

**ELB valdybos vardu**  
**Cecilija Rasa Unt**

LR Seimo narys **Kazimieras STARKEVIČIUS** kviečia Kauno visuomenę **kiekvieną šeštadienį** vykti į Vilniaus taikomosios dailės muziejų, kuriame eksponuojamas Šv. Kazimiero atvaizdas iš Florencijos. Ekskursija po Vilniaus senamiestį, Verkių rūmus, sostinės panorama iš paukščio skrydžio. Būtina išankstinė registracija. Grupėms (10 ir daugiau) – laikas ir kaina sutartinė. Kreiptis: 8-37 205482 (9 iki 15 val.) arba 8-689 54571 (visą dieną).

### Patikslinimas

"Tremtinio" Nr. 48 (629) antrame puslapyje skelbtoje informacijoje "Buvo politiniai kaliniai, tremtiniai, partizanai prieš Lietuvos kariuomenės mažinimą" priešpaskutinis sakiny turi būti: "Taip tikėdamas paskatinti neatsisakyti šauktinių kariuomenės ir sustiprinti savanorių karines organizacijas, kaip ir kitose Vakarų Europos šalyse."

TREMĖTINYS

SL289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė  
Red. padėjėja - Aušra Šuopytė

Lit. redaktorė - Jolita Navickienė  
Korektorė - Dalia Maciukevičienė  
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina  
1,20 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214, el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>